

26.10.2021

Vastaus Pohjoismaiden neuvoston kirjalliseen kysymykseen (E 17/2021) Pohjoismaiden hallitusten toimista yksityisen sektorin kannustamiseksi ilmastoinvestointeihin

Pohjoismaiden neuvosto / keskiryhmä esitti 24. kesäkuuta 2021 kirjallisen kysymyksen (E 17/2021) Pohjoismaiden hallitusten toimista yksityisen sektorin kannustamiseksi ilmastoinvestointeihin. Kysymyksen esittäjät viittaavat Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamaan hankkeeseen *Nordic Platform for Mobilizing Climate Finance*, jonka puitteissa järjestettiin kaksi yksityisille sijoittajille, yrityksille ja kansalaisyhteiskunnan edustajille suunnattua tapaamista vuoden 2020 lopussa. Tapaamisten tarkoituksena oli kartoittaa tekijöitä, jotka ovat osaltaan syynä siihen, etteivät pohjoismaiset investoinnit ole vielä saavuttaneet täyttä potentiaaliaan. Hankkeen tarkoituksena oli myös selvittää, miten Pohjoismaiden hallitukset voivat edistää tai kannustaa yksityisen sektorin lisäinvestointeja. Tapaamisissa ja hankkeessa, joka päättyi elokuussa 2021 julkaistuun raporttiin (DOI: [10.6027/nord2021-043](https://doi.org/10.6027/nord2021-043)), annettiin kolmisenkymmentä suositusta, jotka on suunnattu eri toimijoille, mukaan lukien maiden hallituksille.

Pohjoismaiden neuvosto toivoo kirjallisessa kysymyksessään vastausta siihen, mitä Pohjoismaiden hallitukset ovat tehneet helpottaakseen ilmastotoimia, vihreää siirtymää ja vihreitä investointeja yksityisellä sektorilla. Kysymyksen esittäjät toivovat lisäksi erityisesti vastausta siihen, miten Pohjoismaiden hallitukset voivat edistää ilmastodatan standardointia, ja he peräänkuuluttavat myös yhteisiä raportointimenettelyjä, jotka koskevat ilmastotoimia tai vihreään siirtymään tehtäviä panostuksia.

Vastaus Pohjoismaiden neuvoston kirjalliseen kysymykseen:

Pohjoismaiden ministerineuvosto korostaa ympäristö- ja ilmastoalan yhteistyöohjelmassaan Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamista edistävien toimenpiteiden merkitystä. Ilmastoinvestointeihin ja vihreään siirtymään tehtävät panostukset ovat esimerkkejä tällaisista toimenpiteistä. Vuodesta 2019 alkaen, jolloin yhteistyöohjelman toteuttaminen käynnistyi, erityisesti pohjoismainen ilmasto- ja ilmatyöryhmä (NKL) on rahoittanut eri toimia osana vuotuista toimintaohjelmaansa tarkoituksenaan edistää yksityisen sektorin osallistumista ilmastotyöhön. Ministerineuvosto tulee analysoimaan tarkemmin edellä mainitussa hankkeessa tehtyjä suosituksia, ja niihin tullaan kiinnittämään huomiota ympäristö- ja ilmastotyön jatkossa.

Visio 2030:n toteuttamisen yhteydessä ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvosto (MR-MK) on käynnistänyt ja rahoittanut myös muita aloitteita, jotka koskevat yksityistä sektoria. *Klimatomställning i Norden* -hankkeen yhtenä osatavoitteena on koota yhteen ja vaihtaa kokemuksia Pohjoismaiden vihreistä elvytystoimista koronapandemian jälkeen, niin että pääpaino on erityisesti finanssisektorilla tehtävissä toimissa. Kesällä 2021 hanke järjesti webinaarin, jossa muun muassa finanssisektorin edustajat pohtivat vihreää elpymistä. Suuret pohjoismaiset yritykset muodostavat erityisen kohderyhmän toisessa ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvoston rahoittamassa aloitteessa, *Climate Neutral Nordics*. Kansainvälisissä ilmastoalan konferensseissa, viimeksi COP26-kokouksessa Glasgow'ssa, Pohjoismaiden paviljonki tarjoaa yrityksille ja elinkeinoelämän edustajille foorumin, jossa he voivat vaihtaa kokemuksia vihreästä siirtymästä ja ilmastoinvestoinneista.

Pohjoismaiden hallitusten toimet vihreän siirtymän edistämiseksi

Kaikki Pohjoismaat ovat todenneet, että yksityisellä sektorilla on tärkeä merkitys kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Hallitukset ovat siksi tehneet aloitteita useista panostuksista, joiden tavoitteena on vihreän siirtymän tukeminen ja siihen innostaminen sekä vihreiden investointien lisääminen yksityisellä sektorilla. Toimenpiteisiin sisältyy toisaalta yrityksille ja toimialoille suunnattuja kestäviä ratkaisuja,

toisaalta kehitetään ja otetaan käyttöön rahoituksellisia instrumentteja ja muita toimia vihreiden investointien lisäämiseksi. Julkisella sektorilla on myös tärkeä merkitys edelläkävijänä. Sektori voi myös edistää kestävien ratkaisujen käyttöönottoa esimerkiksi julkisten hankintojen kautta.

Kysymys siitä, mitä Pohjoismaat ovat tehneet kannustaakseen ilmastotekoihin ja helpottaakseen ilmastotoimia, vihreää siirtymää ja vihreitä investointeja yksityisellä sektorilla, on laaja, ja paljon tehdään myös kansainvälisellä tasolla, esimerkiksi EU-yhteistyön puitteissa. Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseen liittyvät haasteet ovat luonteeltaan rajat ylittäviä. Haluamme tässä antaa esimerkkejä joistakin toimista, joita Pohjoismaiden hallitukset ovat hiljattain toteuttaneet. Lisäesimerkkejä maissa tehdyistä panostuksista on liitteessä 1.

Esimerkkejä Ruotsissa tehdyistä aloitteista ovat *ilmastoloikka (Klimatklivet)* ja *teollisuusloikka (Industriklivet)*, joiden tarkoituksena on esitellä ja levittää uutta tekniikkaa, vähentää kasvihuonekaasupäästöjä tehokkaalla tavalla ja tällä tavoin edistää ilmastosiirtymää. Vastaavia toimenpiteitä toteutetaan Norjassa ja Islannissa. Molemmissa maissa on perustettu muun muassa erityisiä *energiarahastoja*, joiden kautta tuetaan fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämistä ja uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä. Tanskan esimerkki on *ilmastokumppanuus*, joka osoittaa, miten julkisen sektorin ja elinkeinoelämän välisen vuoropuhelun lisääminen voi johtaa uusien ratkaisujen kehittämiseen ja toteuttamiseen. *Climate Investment Coalition* on toinen esimerkki julkisen ja yksityisen sektorin välisestä yhteistyöstä. Aloitteen tarkoituksena on mobilisoida eläkerahastoja ja muita institutionaalisia sijoittajia lisäämään vihreään energiaan ja ilmastoratkaisuihin tehtäviä investointeja vuoteen 2030 mennessä. Suomessa *Ilmastorahasto Oy* tekee investointeja ilmaston ja digitalisaation alalla.

Julkisella sektorilla on myös sektorina tärkeä merkitys vihreän siirtymän edistämiseksi sekä edelläkävijänä että julkisten tavara- ja palveluhankintojen tekijänä.

Pohjoismaat ovat aktiivisesti edistäneet ympäristödatan saatavuutta niin yksityisellä sektorilla kuin yksittäisten kansalaistenkin keskuudessa. Digitaaliset työvälineet ja verkkosivut tai portaalit ovat esimerkkejä tällaisista toimenpiteistä.

Helsingissä 26. lokakuuta 2021

Krista Mikkonen
ympäristö- ja ilmastoministeri

LIITE 1

Pohjoismaiden toimet vihreän siirtymän edistämiseksi

Pohjoismaiden hallitukset toteuttavat useita panostuksia, joiden tavoitteena on vihreän siirtymän tukeminen ja siihen innostaminen sekä vihreiden investointien lisääminen yksityisellä sektorilla. Toimenpiteisiin sisältyy toisaalta yrityksille ja toimialoille suunnattuja kestäviä ratkaisuja, toisaalta kehitetään ja otetaan käyttöön rahoituksellisia instrumentteja ja muita toimia vihreiden investointien lisäämiseksi. Julkisella sektorilla on myös tärkeä merkitys muun muassa julkisten hankintojen ja yrityksille annettavan tuen ja neuvonnan kautta. Kestävää sijoittamista koskevat EU-asetukset 2019/2088 (kestävyyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla) ja 2020/852 (kestävää sijoittamista helpottavasta kehyksestä) ovat keskeisiä vihreän siirtymän kannalta.

1) Yritysten ja toimialojen kestävätkratkaisut

Kaikissa maissa toteutetaan vihreää siirtymää edistäviä toimia yrityksissä ja toimialoilla. Useimpien toimien tarkoituksena on yritysten päästöjen ja energiankulutuksen vähentäminen, mutta samalla kehitetään myös kestäviä energiaratkaisuja ja muita vaihtoehtoja. Käytössä on myös erilaisia luottotakuita ja lainoja investointien helpottamiseksi.

Ruotsissa yritykset ja järjestöt voivat saada varoja investointeihin *ilmastoloikan* kautta, jolla edistetään muun muassa uuden tekniikan leviämistä ja markkinoille tuomista sekä kustannustehokkaita tapoja vähentää päästöjä. Vastaavalla tavalla *teollisuusloikka* tukee toimia, joilla vähennetään teollisuuden prosesseista aiheutuvia päästöjä, edistetään negatiivisia päästöjä tai strategisesti tärkeitä panostuksia teollisuuden ilmastosiirtymässä. Vuonna 2021 Ruotsin hallitus otti käyttöön valtiolliset luottotakuut vihreitä investointeja varten. Takuuohjelman tarkoituksena on edistää teollisuuden vihreitä, laajamittaisia investointeja Ruotsissa siten, että valtio kantaa osan niistä riskeistä, joita vakiintumattomat prosessit ja tekniikat aiheuttavat sijoittajille.

Vastaavia toimia on käytössä myös **Norjassa**. *Enova* edistää vihreitä ratkaisuja ja myöntää varoja Norjan elinkeinoelämälle, julkiselle sektorille ja kuluttajille sellaisten hankkeiden käynnistämiseksi, joiden tarkoituksena on vähentää päästöjä ja edistää vihreää siirtymää. Enova on valtion omistama yhtiö, joka hallinnoi Norjan ilmasto- ja energiarahaston varoja. Rahasto perustettiin vuonna 2021, jolloin sille myönnettiin n. 3,3 miljardia Norjan kruunua (2,4 miljardia Tanskan kruunua). Hankevarojen tarkoituksena on tukea ilmasto- ja ympäristöteknologioiden kehitystä ja markkinoille tuomista kaikilla sektoreilla. *Grønn plattform* -panostuksen kautta myönnetään tukea tutkimuslaitoksille vihreää kasvua edistävien uusien innovatiivisten ratkaisujen löytämiseksi.

Myös **Islanti** on ottanut käyttöön toimia suurten hankkeiden rahoittamiseksi ja tutkimuksen edistämiseksi. *Energiarahaston* tarkoituksena on edistää Islannin energiavarojen tehokasta käyttöä myöntämällä tukea tai lainaa erityisesti sellaisiin toimiin, joiden tavoitteena on fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen ja uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen. Tänä vuonna *energiarahasto* käyttää n. 500 miljoonaa Islannin kruunua (24,7 miljoonaa Tanskan kruunua) energiasiirtymän tukiin. *Ilmastorahastosta* myönnetään tukea ilmastoalan koulutus- ja innovaatiohankkeisiin, vuonna 2021 tarkoitusta varten käytetään 170 miljoonaa Islannin kruunua (8,4 miljoonaa Tanskan kruunua).

Ahvenanmaan yrityksille suunnattu taloudellinen rakennus- ja energiatuki on maakuntahallituksen toimi vihreän siirtymän edistämiseksi energiantuotannossa ja energiankäytössä. Kyseinen tukirakenne edistää ilmastotoimia lisäämällä uusiutuvista energialähteistä tuotettavan energian osuutta ja panostamalla energiatehokkuuteen. Kyse on muun muassa korjaustoimenpiteisiin maksettavasta tuesta, korkotukilainoista ja maakunnan antamista takauksista ilmastotoimiin kannustamiseksi ja toimien helpottamiseksi.

Suomessa pääministeri Sanna Marinin hallitus ilmoitti helmikuussa 2020 ilmastorahaston perustamisesta. Ilmastorahasto Oy aloitti toimintansa vuoden 2020 lopussa. Ilmastorahasto tekee investointeja ilmaston ja digitalisaation alalla. Ilmastorahaston tehtävänä on hiilidioksidijalanjäljen pienentäminen ja hiilikädenjäljen vahvistaminen sekä innovatiivisten ilmastoratkaisujen ja digitaalisten ratkaisujen edistäminen. Ilmastorahasto tukee pääasiassa teollisia investointeja, kuten erilaisia demonstraatiohankkeita. Investoinnit ovat yleensä suuruusluokaltaan 10–50 miljoonaa euroa (74–370 miljoonaa Tanskan kruunua).

2) *Rahoitukselliset instrumentit ja muut toimet, joiden tarkoituksena on lisätä vihreitä investointeja*

Maat ovat ottaneet käyttöön erilaisia rahoituksellisia instrumentteja lisätäkseen kiinnostusta vihreitä investointeja kohtaan. Useimmat toimet on kohdistettu suurehkoille institutionaalisille sijoittajille suurten vihreiden investointien edistämiseksi. Käytössä on myös verotuksellisia instrumentteja.

Ruotsissa valtionvelkakonttori lainasi 20 miljardia Ruotsin kruunua (14,6 miljardia Tanskan kruunua) laskemalla liikkeeseen vihreän obligaation 1. syyskuuta 2020 sen jälkeen, kun maan hallitus oli kesäkuussa 2020 päättänyt vihreän obligaation puiteohjelmasta ja siitä, mihin menoihin obligatio kytkettäisiin valtion talousarviossa. Vihreän obligaation ja vihreän puiteohjelman tarkoituksena on muun muassa lisätä vihreiden obligaatioiden markkinoiden legitimitteettiä ja madaltaa niiden kynnystä päästä markkinoille, niin että vihreää siirtymää tukeviin aloitteisiin voidaan ohjata lisää pääomaa ja tarjota sijoittajille ympäristöystävällisiä investointivaihtoehtoja.

Norjassa valtion omistama *Nysnø*-investointirahasto tehostaa vihreää siirtymää tarjoamalla kannattavia, pitkän aikavälin investointeja, joiden tarkoituksena on kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Vuonna 2021 rahaston myöntämä investointipääoma on yhteensä 2,4 miljardia Norjan kruunua (1,76 miljardia Tanskan kruunua).

Tanskassa hallitus on yhdessä elinkeinoelämän kanssa perustanut 14 ilmastokumppanuutta eri sektoreilla tehdäkseen yhteistyötä elinkeinoelämän päästöjen vähentämiseen tähtäävien aloitteiden parissa ja edistääkseen yritysten vihreää kilpailukykyä. Yksi kumppanuussuhteista on solmittu finanssisektorin kanssa, jolla on tulevana vuosina avainasema vihreän siirtymän osarahoittajana. Kyseisessä kumppanuudessa on laadittu joukko suosituksia, aivan kuten on tehty muissakin kumppanuuksissa. Tanskan hallitus on perustanut vihreiden elinkeinojen foorumin yhteistyön seuraamiseksi ja ilmastokumppanuuksien välisen vuoropuhelun varmistamiseksi.

Kansainvälisenä toimena Tanskan hallitus on yhdessä institutionaalisten sijoittajien kanssa perustanut julkis-yksityisen aloitteen *Climate Investment Coalition*, jonka tarkoituksena on mobilisoida eläkerahastoja ja muita institutionaalisia sijoittajia lisäämään vihreään energiaan ja ilmastoratkaisuihin tehtäviä investointeja vuoteen 2030 mennessä. Ensi alkun pääpaino on pohjoismaisissa eläkeyhtiöissä. Aloite pohjautuu tanskalaisten eläkeyhtiöiden toimintaan YK:n ilmastokokouksessa 2019 ja yhtiöiden antamiin ehdollisiin lupauksiin, joiden mukaan ne tekevät uusia vihreitä investointeja 350 miljardilla Tanskan kruunulla vuoteen 2030 mennessä. Tanskan eläkeyhtiöiden viimeisin tiedonanto syyskuulta 2021 osoittaa, että uusia vihreitä investointeja on tehty kahdessa vuodessa 122 miljardilla Tanskan kruunulla.

Aloitteen myötä Tanskan eläkerahastot ovat jo vuonna 2019 lupautuneet tekemään uusia vihreitä investointeja 350 miljardilla Tanskan kruunulla vuoteen 2030 mennessä. Syyskuussa 2021 uusia vihreitä investointeja oli jo tehty 122 miljardilla Tanskan kruunulla.

Islannissa valtionvarain- ja talousministeriö on luonut rahoituskehyksen valtionkassasta maksettavaa kestävä rahoitusta varten esimerkiksi laskemalla liikkeeseen kestäviä vihreitä obligatioita. Vihreitä obligatioita täydentämään on esitelty ehdotus uudesta laista rahoituspalvelujen kestävyyttä koskevasta informaatiosta.

Islanti on myös esitellyt kaksi uutta tuloverokannustinta ilmastoystävällisten investointien edistämiseksi: 1) sallittujen poistojen kasvattaminen laskettuna vuosina 2021–2025 tehtävien vihreiden

käyttöomaisuusinvestointien ostohinnasta ja 2) avustukset hiilidioksidikompensaatioiden edistämiseksi eri toiminnoissa sekä avustukset metsätalouden rahoittamiseen ja maan ekosysteemien ja kosteikkojen ennallistamiseen.

3) Julkisella sektorilla tehtävät toimenpiteet

Julkinen sektori voi tukea kestävyiden kasvua edistämällä eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja luomalla kysyntää ympäristöystävällisempiä tuotteita kohtaan. Näillä toimilla on välillinen vaikutus yksityiseen sektoriin.

Norjassa on ollut käytössä vuodesta 2016 alkaen kunnille suunnattu *Klimasats*-tukiohjelma, joka on edistänyt ilmastonäkökulman integroimista kuntien eri toimiin.

Islannissa valtionvarain- ja talousministeriö laati uudet hankintaperiaatteet julkiselle sektorille huhtikuussa 2021. Periaatteiden määritelmän mukaisesti julkiset hankinnat ovat progressiivisia ja kestäviä ja niihin sisällytetään ympäristö- ja ilmastonäkökulma. Hallitus ostaa vuosittain tavaroita ja palveluja 117 miljardilla Islannin kruunulla (5,8 miljardilla Tanskan kruunulla), ja tästä syystä julkisille hankinnoille on mahdollista määritellä selvät ympäristöperiaatteet. Hankintakategorioita voidaan kehittää ympäristöystävällisempään suuntaan ja hankintojen hiilidioksidijälkeä pienentää huomattavasti muuttamalla rakentamisen suunnittelua ja käyttämällä ympäristöystävällisiä rakennustuotteita.

Suomessa ympäristöministeriö on rahoittanut *Kaisu*-aloitteen, jolla edistetään kuntien ilmastotyötä tukemalla kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtääviä hankkeita. Aloitteen tarkoitus on valtion ja kuntien välisen yhteistyön syventäminen sekä muiden sidosryhmien osallistaminen ympäristötyöhön. Hankkeiden tuloksia ja kustannustehokkaimpia ratkaisuja tullaan levittämään ja käyttämään koko maassa siinä laajuudessa kuin se on mahdollista.

Ilmastodatan käyttö

Pohjoismaiden hallitukset ovat huomioineet myös ilmastodatan käytön edistämisen. Useissa maissa on rahoitettu hankkeita, joiden avulla halutaan tuoda ilmastodata kaikkien kansalaisten ulottuville, ei pelkästään yksityiselle sektorille.

Ruotsissa hallitus on varannut varoja *Panorama*-työkalun valmistamiseen. Työkaluun kootaan ilmastodataa ja analyyseja, jotta saadaan kuva ilmastosiirtymän tilasta. Digitaalisen työkalun kehittäminen oli ilmastopoliittisen neuvoston, luonnonsuojeluviraston ja energiaviraston yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena oli osoittaa, millaisia päästövähennyksiä suurimmilla sektoreilla tarvitaan nettonollapäästöjen saavuttamiseksi vuonna 2045. Verkkosivuilla voi tutustua myös päätöksiin, ehdotuksiin ja selvityksiin, jotka voivat edistää päästövähennyksiä.

Norjassa on vastaavanlainen verkkosivusto (www.miljostatus.no), jonne on viety ilmastodata ja päästötilastot sekä Norjan kaikkien 24 ympäristötavoitteen tilaa mittaavat ympäristöindikaattorit. Kotimaisten toimien lisäksi maa edistää sademetsien valvontaa rahoittamalla yksityiskohtaisia satelliittikuvia. Kuvat ovat kaikkien saatavilla maksutta. Suurkäräjillä on esitelty valkoinen kirja datasta resurssina ja tietolähtöisestä taloudesta ja innovaatioista, joilla edistetään datan käyttöä julkisella ja yksityisellä sektorilla. Asiakirjassa korostetaan muun muassa sen merkitystä, että elinkeinoelämä parantaa kykyään hyödyntää dataa, joka voi edistää vihreämpien ja kestävämpien liiketoimintamallien, tuotteiden ja palvelujen kehittämistä.

Ahvenanmaalla maakuntahallituksen ja Felexens Oy Ab:n välisessä yhteistyöhankeessa luotiin energiaportaali, jota käytetään kuvaamaan energialähtöisiä kehittämistavoitteita ja sähkön käyttöä sekä myöhemmässä vaiheessa myös Ahvenanmaan hiilidioksidibudjettia. Koska portaali on kaikkien käytettävissä, hankkeen avulla edistetään kansalaisten osallistumista ja ilmastodatan ja arjen välistä suhdetta.